

Stockholm den 15 november 2018

R-2018/0915
R-2018/1597

Till Arbetsmarknadsdepartementet
Till Justitiedepartementet

A2018/00777/I

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 9 maj 2018 samt 3 september 2018 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande (SOU 2018:22) och promemorian Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande.

Advokatsamfundet ställer sig huvudsakligen positivt till betänkandets förslag.

Mottagandet av asylsökande har under en längre tid fungerat på ett otillfredsställande sätt och det är välkommet med ett samlat grepp om dessa frågor, som kan leda till en snabbare juridisk process och en snabbare möjlighet för asylsökande att komma ut i boendekommuner.

Advokatsamfundet vill dock peka på en viss oro för att utredningens förslag begränsar asylsökandes frihet på ett sätt som både kan försvåra deras möjligheter till integration och arbete, samt kan stå i strid med barnets bästa. Vidare kräver de föreslagna förändringarna ett brett samarbete mellan de olika aktörerna i den rättsliga processen, så att det påskyndade förfarandet inte går ut över rättssäkerheten för de enskilda asylsökande.

I betänkandet föreslås att det för samtliga asylsökande ska vara obligatoriskt att under i vart fall de inledande 30 dagarna bo i ett ankomstcenter. Något undantag från nämnda regel förefaller inte föreslås. I denna del vill Advokatsamfundet framhålla att det förekommer att personer som redan befinner sig i Sverige med ett giltigt uppehållstillstånd, såsom arbetstillstånd eller uppehållstillstånd på grund av anknytning,

under tillståndets tid ansöker om asyl. Inte sällan har en sådan person ett redan ordnat boende, arbete och eventuellt familj. Även i andra fall förekommer att asylsökande redan är anknutna till viss ort eller del av landet. Inte sällan berörs även barn av dessa ärenden, barn som har en pågående skola eller förskola på hemorten. I sådana fall kan det ifrågasättas om det är ändamålsenligt och proportionerligt att låta boende i ankomstcenter de första 30 dagarna efter asylansökan vara obligatoriskt. En möjlighet att frångå obligatoriet om de första 30 dagarna bör därför införas.

Vad gäller den snabbare juridiska processen är Advokatsamfundet som sagt mycket positivt till initiativet, men inte lika övertygat som utredningen om att den rent geografiska närheten mellan myndigheterna och de asylsökande vid ankomstcentren kommer att ha en så stor effekt för att påskynda ansökningsprocessen. Det är i dag ett flertal andra organisatoriska och mänskliga faktorer som fördröjer processen och för att uppnå målet med omorganisationen kommer omfattande insatser på andra områden att krävas. Av senare tids försök till snabbare migrationsprocess, med till exempel muntligt slutförande på plats vid asylutredningar, har det framkommit allvarliga problem i en majoritet av ärendena. Asylprocesser är komplexa ärenden, som kräver genomgång av omfattande muntliga berättelser och inte sällan även ytterligare utredningsåtgärder som i många fall tar en avsevärd tid. För att inte rättssäkerheten i ett nytt system ska undergrävas krävs att detta görs flexibelt utifrån det enskilda ärendets beskaffenhet, så att alla de ärenden som till exempel kräver ytterligare utredningsåtgärder tillåts ta den tid det krävs innan de anses klara för beslut. I denna del noterar Advokatsamfundet att det i utredningen föreslås att Migrationsverket ska kunna besluta om en förlängd obligatorisk tid i ankomstcenter, om utredningen kan komma att kräva ytterligare personlig medverkan från den asylsökande. Med utgångspunkt i den i dag rådande ordningen, där det kan dröja flera månader mellan utredningstillfällen hos Migrationsverket, vill Advokatsamfundet framhålla att ett beslut om en förlängd vistelse vid ett ankomstcenter inte bör få ske skönsmässigt, och under alla förhållanden bör förenas med, exempelvis, en frist för när de åtgärder som kräver personlig medverkan ska vara färdiga. I annat fall ser Advokatsamfundet en risk för att personer kan komma att få stanna i ett ankomstcenter under en långt längre tid än vad som förefaller vara syftet med det aktuella förslaget.

Utredningen lyfter vidare risken för att tillgången till offentliga biträden vid ankomstcenter kan bli en flaskhals. Advokatsamfundet vill i denna fråga lyfta vikten av att Migrationsverket och de övriga rättsliga aktörerna tillsammans med Advokatsamfundet kan hitta en modell där denna fråga kan lösas på ett tillfredsställande sätt och att till exempel grundläggande rättsliga principer som det fria valet av biträde för asylsökande inte undergrävs.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg